

Onsdagen den 30 oktober

Kl. 19.30

Onsdagen den
30 oktober 1974*Förbud mot
boxning*

§ 1 Förbud mot boxning

Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 16 med anledning av motion angående förbud mot boxning.

I detta betänkande behandlades motionen 1974:40 av herr Sjöholm (fp) vari hemställt att riksdagen beslutade att hos Kungl. Maj:t begära förslag till lag om förbud mot boxning.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1974:40.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Nu är det så dags igen, det är ju inte första gången vi diskuterar boxning i riksdagen. Det borde ha varit slut för länge sedan, det borde ha tagit slut 1969 då vi förbjöd proffsboxningen. Proffs- och amatörboxning är i princip samma andas barn. Det finns t. o. m. experter som påstår att amatörboxningen är väl så farlig som proffsboxningen. Jag skall återkomma till det.

Jag skall sannerligen inte slösa något beröm på kulturutskottet. Den enda komplimang jag kan ge är den att det lyckats synkronisera den här debatten med galaföreställningen – vi skall kanske säga den galna föreställningen – i Zaire i natt. Inom parentes sagt, herr talman, är det ett beklämmande tecken på kulturell dekadans att pressen nu är fylld, sida upp och sida ner, av det här spektaklet.

1969 förbjöd vi proffsboxning i Sverige, och då fick amatörboxningen vad man kan kalla en villkorlig frigivning. Det var 16 villkor som ställdes upp, utformade av en nordisk medicinsk expertkommitté. Det sägs uttryckligen i propositionen av justitieminister Kling att dessa 16 punkter måste ses som en helhet och att en förutsättning för att amatörboxningen skall få fortsätta är att samtliga 16 punkter iakttas. Nu utgår kulturutskottet från att så är fallet. Detta bestrider jag på det bestämdaste.

Jag tror att jag kan föra i bevis att anvisningar och regler icke har följts. Jag vill fråga utskottets talesman om ringgolvet är annorlunda än det var tidigare, om handskarna är annorlunda, om boxningshjälmen är annorlunda, den boxningshjälmen som all medicinsk expertis har dömt ut som fullständigt oduglig och som av boxarna själva och deras ledare anses vara farlig.

Har man iakttagit regeln att ingen får boxas före 17 års ålder? Den står i de villkor som antogs av riksdagen 1969.

Det anordnas numera "knatteboxningar" för 12–13-åringar, vilket strider

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbud mot
boxning*

mot bestämmelserna och rent ut sagt är cyniskt.

Jag har i det längsta velat tro att boxningsledare har drivits av en riktig ambition, och det har kanske en och annan fortfarande. Men har de läst de medicinska utredningarna är det ren cynism om de låter unga pojkar på 12–13 år gå upp och boxas och få sina hjärnor sönderslagna. För detta är ju förhållandet i amatörboxningen.

Har regeln om att man inte får boxas mer än en match i veckan iakttagits? Denna regel ansågs också vara mycket viktig. Jag har ställt frågan till Boxningsförbundet om en boxare som heter Palm beträffande hans matchlista. Det visar sig att han hade boxats den 23, 24, 27 och 28 januari. Det blir litet mer än en match i veckan.

Den främste boxaren vi har för närvarande, Lundby, boxades den 19 och 22 oktober och skall enligt uppgift i pressen boxas den 28 och 30 oktober samt den 3 november. Det var också litet mer än en match i veckan. Man har alltså inte följt dessa regler.

Det sades i den proposition som riksdagen antog att frågan om förbud mot amatörboxning skulle upptas till förnyad prövning om inte reglerna iakttogs. Justitieminister Kling skrev på flera ställen i propositionen att amatörboxningen icke skulle förbjudas för närvarande, men det låg liksom i luften att om reglerna inte iakttogs eller om det kunde antagas att de inte var tillräckligt rigorösa, skulle man återkomma.

Nu har utskottet remitterat ärendet till de medicinska fakulteterna vid olika universitet med förfrågan om ändringar kunnat iakttas i skadefrekvensen sedan 1969. Remissen bygger på rent felaktiga förutsättningar, då det ju inte skett någon förändring inom boxningen efter 1969. De flesta remissinstanser säger att det är en fråga som man inte kan svara på. En del hänvisar till de remissvar som de tidigare har avgivit och som var mycket negativa. Jag kan utan överdrift påstå att all vetenskaplig medicinsk expertis har dömt ut både proffs- och amatörboxningen.

Det är intressant att konstatera att utskottet synes ha lagt den största vikten vid det remissvar som har avgivits av den medicinska fakulteten vid Göteborgs universitet. Den remissinstansen anser att det bör skrivas in i reglerna att slag mot huvudet är förbjudna. Jag vill fråga utskottets talesman om utskottet skulle ha tillstyrkt ett sådant förslag. En annan remissinstans, den medicinska fakulteten vid Umeå universitet, anser att boxningen bör tillämpa samma skyddsbestämmelser som fäktningssporten, dvs. införa något slag av galler för ansiktet. Det vore nog i och för sig bra, men det skulle kanske inte gå att boxas alls då.

Vi förbjöd alltså proffsboxningen och lät amatörboxningen fortsätta tills vidare. Men det finns numera medicinsk expertis som säger att amatörboxning är väl så farlig som proffsboxning. I världens mest ansedda och äldsta medicinska tidskrift, den engelska *Lancet*, har stått – och det har även den nordiska expertkommittén sagt – att många lätta slag mot huvudet är farliga, alltså inte bara de slag som är så hårda att boxaren faller i ringgolvet. Ett faktum är att amatörboxare boxas mer frekvent än proffsboxare och därigenom får många fler slag mot huvudet. Även om slagen är ganska

lätta är det för varje gång några hjärnceller som går förlorade. Av de slag boxaren får mot huvudet vid nästa match går ytterligare några hjärnceller förlorade. Nu har naturligtvis boxare liksom alla andra människor olika innehav av hjärnceller, men så småningom har boxarens hjärnceller minskat så mycket att sjukdomssymtomen börjar uppträda. Det finns många f. d. amatörboxare här i landet som genom sin sport har blivit handikappade för all framtid.

En sak, herr talman, måste irritera varje juridiskt intresserad person, och det är att lagreglerna inte stämmer med det första kriteriet på en god lagstiftning, nämligen att samma handling skall bedömas lika i rättsordningen. Om Ingemar Johansson, som f. d. proffsboxare, i en boxningsring skulle slå en rak höger mot en annan person, då kunde han bli dömd till fängelse eller böter enligt den nuvarande lagstiftningen. Men om en amatörboxare i en boxningsring några meter därifrån utför exakt samma handling, så får han t. o. m. betalt av statsmedel för det, och det är en mycket egendomlig för att inte säga befängd lagstiftning.

Som jag nyss sade har den medicinska expertisen sällsynt enhälligt dömt ut boxningen. Men även andra remissinstanser, rikspolisstyrelsen, riksåklagaren och socialstyrelsen, har tidigare velat förbjuda boxningssporten, också amatörboxningen. Rikspolisstyrelsen gör det med motiveringen att i ett samhälle som bekämpar våld och våldstendenser skall man naturligtvis inte uppmuntra uppvisningar i naket våld som ju boxningen är. Som jag ser det är det en ganska självklar sak. Socialstyrelsen har lagt särskild tyngd vid den förråande inverkan som boxningen har på publiken. Man vet att publiken i huvudsak vill se boxare slås knockout och blodet flyta. Det säger t. o. m. erfarna och hederliga boxningsledare. Boxningsförbundets riks tränare, Sten Berglund, som var på besök här för några dagar sedan – för övrigt en angenäm bekantskap – höll med om att en stor del av publiken tyvärr kommer för att se boxare slås knockout.

Nu har jag ju, herr talman, ofta – och det har pågått rätt länge – av boxningsledare och andra blivit beskyldd för att det enda jag skulle intressera mig för i riksdagen skulle vara boxning. Därför vill jag gärna påpeka att jag tror att jag under min tid i riksdagen har väckt ett hundratal motioner – jag har inte räknat dem – i många frågor, stora såväl som små. Vem avgör vilken fråga som är stor och vilken fråga som är liten? Professor Hans Larsson i Lund påstod på sin tid att i varje liten fråga ligger en stor fråga. Det är nog alldeles sant.

I den lilla frågan om boxningen ligger alltså den stora frågan om samhällets attityd till våld och våldsmentalitet, där jag instämmer med rikspolisstyrelsen, som säger att det inte kan vara riktigt, om man vill bekämpa våldet, att tillåta uppvisningar i naket våld – boxning är ju naket våld – där en person slår en annan i ansiktet, så att han skall falla omkull. Jag har faktiskt hållit på att driva denna fråga rätt länge och fått ett massivt stöd av de remissinstanser som i olika omgångar har yttrat sig – rikspolisstyrelsen, riksåklagaren, socialstyrelsen, all medicinsk expertis, de medicinska fakulteterna, Svenska läkaresällskapet, Svenska sällskapet för psykisk hälsovård,

de två länsstyrelser som hördes – det var länsstyrelserna i Göteborg och Malmö – polischefen i Stockholm och hovrätten i Malmö. Samtliga ville förbjuda både amatörboxning och proffsboxning. Det kan ju inte vara en helt befängd idé som jag har kommit på, om den får ett så massivt stöd av alla dessa remissinstanser som yttrat sig under ämbetsmannaansvar!

Jag frågar slutligen varför kulturutskottet stretar emot denna kompakta expertis från olika områden som har uttalat sig. Det kan ju inte gärna vara för att värna några kulturella värden och inte heller för att värna några idrottsliga värden, eftersom boxningen strider mot allt det som vi vill att idrotten skall främja och syfta till, nämligen att bygga upp både kropp och själ, kan man gott säga. Boxningen gör precis motsatsen!

Jag vill alltså här, herr talman, yrka bifall till motionen 1974:40.

Herr NORRBY (c):

Herr talman! Det torde vara svårt att tillföra debatten något nytt i frågan om amatörboxningens vara eller inte vara. Det enda nya jämfört med tidigare år av det som herr Sjöholm var inne på tror jag är att denna debatt förs samma dag som VM-matchen mellan Muhammad Ali och George Foreman har utkämpats, där Muhammad Ali stod som segrare. Som kommentar kanske jag också kan säga att den segern väl berodde på en iskall hjärnas fulla funktion – det kanske också har sin betydelse i sammanhanget.

Nej, jag tycker herr Sjöholm har gripits av argumentnöd i den här frågan. Till sin motion har han fogat en rad uttalanden – 28 stycken närmare bestämt – vilka väl alla skulle stödja hans krav på förbud mot boxning. Analyserar man dessa uttalanden närmare finner man emellertid att tre eller möjligen fyra av dem är daterade efter 1969, då vi fick en ny lagstiftning angående huvudskydd m. m. vid utövande av boxning. Jag tycker det är ett slag under bältet av herr Sjöholm, när han år efter år upprepar dessa uttalanden, som är gjorda mot en helt annan bakgrund och under helt andra omständigheter än de som nu är rådande.

Men, herr talman, det är inte bara styrkan, eller kanske jag skulle säga svagheten, i herr Sjöholms argumentering som har lett fram till att kulturutskottet har hemställt om avslag på motionen; det är nog snarare den inställningen, att det skall till mycket starka skäl för att ett förbud skall vara motiverat, och några sådana motiv har icke herr Sjöholm tagit fram. Frågan, huruvida vi skall ha ett förbud eller inte, tycker jag har fått en bra belysning i följande meningar, som jag skall be att få citera:

”Det torde böra anses tillhöra de mänskliga rättigheterna för envar individ att ägna sig åt idrottsutövning och att tävlingsmässigt därvid mäta sina krafter och sin förmåga med andra utövare av samma disciplin. Alltför djupgående inskränkningar i denna rättighet är otvivelaktigt ett allvarligt ingrepp i den personliga friheten och kränker givetvis också de grundläggande principer på vilka idrottsrörelsen är uppbyggd.

Idrottsrörelsen bör i största möjliga utsträckning få stifta sina egna lagar och självständigt få ordna sina egna förhållanden.”

Jag förmodar, herr talman, att det jag nu har citerat också stämmer överens

med herr Sjöholms egen uppfattning. Det är nämligen så, att det är direkt citerat ur hans motion nr 34 som lämnades 1973.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NISSER (m):

Herr talman! Kulturutskottets betänkande nr 16 handlar alltså om boxning, och detta ärende har – som herr Sjöholm alldeles riktigt anmärkte – blivit en följetong här i riksdagen. Men det är en följetong som faktiskt har mycket gamla anor. Redan 1924 började frågan om förbud mot boxning dyka upp, och tittar man i gamla gulnade protokoll – som för övrigt är en ganska roande läsning – ser man att argumenten hos dem som var motståndare till boxning var desamma 1924 som de är i dag. Man kan således läsa att sporten var aggressiv, den uppmuntrade till våld, den verkade förråande på dem som boxades och på publiken, och – kanske särskilt då det gällde professionell boxning – den kunde sägas leva efter det gamla talesättet: den enes död, den andres bröd. Boxningssportens motståndare var då, liksom nu exempelvis herr Sjöholm, ytterligt uppbragta på denna idrottsgren. Men då liksom nu fanns det många med en diametralt annan uppfattning om den här saken. Även bland läkarna finns det många som anser att sporten har en i många avseenden fostrande betydelse. Det är ett mycket gott kamratskap i boxningsklubbarna, man tar hand om pojkarna där. De får en god fysisk kondition och de övar upp reaktionsförmågan. Boxningssporten är också mycket disciplinstärkande, eftersom den nog är den sport som kräver mest självdisciplin.

Det fanns naturligtvis redan 1924 riksdagsmän som ifrågasatte, om det verkligen inte fanns viktigare saker att syssla med för Sveriges folkvalda här i riksdagen än att förbjuda boxningstävlingar, och det kan man kanske förstå. Frågan om förbud mot boxning har emellertid kommit upp vid en mängd tillfällen: 1946, 1952, 1957 och 1958. 1955 tillsattes en utredning. 1959 var det en väldig debatt, och från den kan man läsa hur bl. a. herr talmannen drog en lans för boxningen. Alltsedan 1960 har riksdagen i stort sett varje år fått ta del av denna följetong.

Jag vet att – och det har många sagt före mig – det finns åtskilliga ledamöter av den här kammaren som i sin ungdom någon gång har deltagit i amatörboxningstävlingar, men ingen vill väl fördenskull kalla dem för busar eller banditer.

1969 förbjöds, som förut nämnts, den professionella boxningen, och det kom till stränga regler för utövande av amatörboxning. Det är – såsom herr Norrby var inne på – fr. o. m. detta år som den tillgängliga statistiken över eventuella skador är intressant. Kulturutskottet skickade ju ut herr Sjöholms motion på remiss till en mängd fakulteter, och man kan inte – hur man än vänder och vrider på detta – av remissvaren få fram att det har förekommit några skador av vikt. I så fall skulle remissinstanserna ha rapporterat detta. Jag tror därför att herr Sjöholms uppgifter till vissa delar är irrelevanta och i många avseenden att han faktiskt boxar in öppna dörrar. Boxningen är inte så farlig som många andra idrottsgrenar om man

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbud mot
boxning*

följer reglerna, och det gör man. Men det finns naturligtvis undantagsfall liksom i allt annat.

Sverige har väl de mest rigorösa säkerhetsbestämmelserna av alla de 120 länder som är anslutna till det internationella boxningsförbundet, och det är ju bra. I t. ex. England som har över 200 000 amatörboxare – boxningen är en mycket spridd idrottsgren där – har man gjort upp ett slags graderingstavla över farliga idrotter. Som nr 1 kommer bobsleigh, som nr 2 landhockey, som nr 3 ishockey och som nr 4 kommer vattenpolo. Som nr 6 kommer ridning, som nr 7 kriket, som nr 8 rugby och först på nionde plats placeras boxningen. Sedan kommer tennis, golf osv., men det är kanske av mindre intresse. Men man har inte tagit med någonting om motorsport, vilket man väl bör göra om man skall tala om farliga sporter.

När det gäller idrottsskador här i Sverige under de senaste tre åren kan vi fråga försäkringsbolagen. Bl. a. Folksam har upprättat ett register efter en undersökning som omfattar åren 1970, 1971 och 1972. Av den framgår följande:

Boxning: Inga skador har inrapporterats.

Brottning: 200 skador år 1971 som behandlats av läkare.

Fäktning: 4 skador.

Motorcykelsport: 240 skador under 1972.

Nu kanske man inte skall göra alltför hårda jämförelser här, eftersom det råder litet olika förhållanden, men man ser ungefär vartåt det lutar.

Under biltävlingar, som också är en mycket farlig sport, skadades 66 förare, 13 funktionärer och 34 åskådare under perioden 1945–1971. Av dessa dödades en hel del – särskilt olyckan i Karlskoga kanske ni kommer ihåg. Till allt detta kommer de många skador som vår älskade folksport fotbollen fört med sig i form av blesyrer och skavanker på benen. Boxningen är alltså trots enstaka olycksfall – jag vill gärna erkänna att sådana förekommer – en relativt ofarlig sport, herr Sjöholm.

Skall man sedan till slut se litet etiskt på frågan finns det faktiskt många idrottsgrenar som är minst lika "belastade", om man nu får använda det uttrycket – värjåktning, sabelfåktning, rugby för att bara ta tre exempel.

Jag skall sedan parentetiskt säga att det farligaste för folkhälsan i dagens Sverige – om det nu är en idrottsgren – faktiskt är bingo. Den medför varje år ett antal dödsfall i hjärtinfarkter. Men man skall kanske inte förbjuda bingo fördens skull.

Jag tycker att det är farligt att dra moraliska gränser när det gäller att bedöma idrottsgrenar. Att vara moralist är inte så särskilt lätt – det kanske herr Sjöholm förstår. Moral är delvis ett diffust begrepp, och det kan tas litet hur som helst beroende på vem det gäller. Jag vet också att herr Sjöholm själv här i riksdagen för inte så länge sedan har fått erfara moralbegreppets verkningar.

Boxningssporten i dag i Sverige är icke av den naturen att den behöver förbjudas. Den har så många fördelar att jag tror att det vore skada att förbjuda amatörboxningen. Men man skall naturligtvis tillse att reglerna följs. Förbjuder man en idrottsgren som boxning river man upp fältet för

en mängd andra grenar som kanske i så fall också skulle sättas under lupp och lampa. Jag hoppas att riksdagen under några år framöver slipper de här "boxningsmatcherna". Jag tror att det vore bra för idrotten som sådan, att det vore bra för riksdagen och att det kanske vore bra för herr Sjöholm själv.

Med detta, herr talman, vill jag liksom herr Norrby yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BERGMAN i Nyköping (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag kan berika den här debatten med några nya synpunkter men som f. d. aktiv boxare har jag ett naturligt intresse för den här frågan.

Jag har inte några invändningar mot de rent medicinska aspekterna i de olika remissyttrandena, men i yttrandet från medicinska fakulteten i Uppsala finns ett avsnitt som jag tror bygger på fördomar och som vittnar om ren okunnighet om vad boxningssport egentligen är: "Fakulteten finner det förvånande att utredningsmannen tagit så lätt på det faktum, att boxningssporten är den veterligen enda form av idrottsutövning, där en medicinsk skada ingår som ett normalt led, ja där det gott kan sägas att utövningen syftar till att hos motståndaren åstadkomma medicinsk skada. Om skador uppkommer under utövningen av andra idrottsformer är detta att betrakta som olyckshändelser och aldrig så som vid boxning avsikten med utövningen. Jämförelser med fotboll, backhoppning och ishockey är därför i detta sammanhang helt ovidkommande."

Herr talman! Jag har själv gått över hundra boxningsmatcher, men ingen enda gång har jag gått in i ringen med föresatsen att skada min motståndare. Tvärtom – jag tror att det i få idrotter råder ett så gott kamratskap motståndare emellan som inom boxningssporten.

Jämförelser med andra idrottsgrenar är heller inte ovidkommande. Orsakas idrottsutövaren skador, medvetet eller omedvetet, är inte detta en ovidkommande sak. Jag tycker därför att fakulteten har lagt mera en moralisk än en medicinsk uppfattning i det här avsnittet.

I övrigt instämmer jag helt i Sveriges riksidsrottsförbunds utlåtande och yrkar bifall till kulturutskottets hemställan i betänkande nr 16.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Jag ställde ett antal frågor, herr Norrby. Jag frågade mycket utförligt: Vad är det som skiljer boxningen nu från den som utövades 1969? Jag exemplifierade med flera punkter av de 16 vi antog 1969 och frågade om man rättar sig efter dem. Men jag har inte fått något svar.

Inte heller har man svarat på frågan om utskottet skulle vara mera berett att bifalla ett förbud för slag mot huvudet, som är det farligaste.

Hur kan det komma sig att Boxningsförbundets egen läkare herr Ahlberg i år har uttalat att boxning är så farlig att när man tar ett EEG på boxare efter juniormästerskap förekommer sjukliga förändringar hos varje boxare?

Jag menar att det är cyniskt av herrarna att nonchalera detta. Har hela

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbud mot
boxning*

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbud mot
boxning*

den medicinska expertisen fel? Ni talar som om det var alldeles felaktigt att även lätta slag mot huvudet är farliga och så småningom medför bestående skador. Är det fel? Ljuger hela den medicinska expertisen?

Herr Norrby säger, att sedan 1969 har man huvudskydd. Men huvudskydden fanns långt före 1969, herr Norrby. Även boxarna är farligare nu. Henning Sjöström, en gång ordförande i Boxningsförbundet, säger att huvudskydden är farliga eftersom de sänker boxarnas garderingsintresse. Boxarna litar på att skydden skall göra nytta, men de gör inte ett skvatt nytta. I en av de 16 punkterna begärdes att man skulle få nya huvudskydd. Har vi fått det, herrar Norrby och Nisser?

Jag vet inte om ni var med och förbjöd proffsboxningen. Men nu skriver världens förnämsta läkartidning att amatörboxningen är farlig eftersom amatörboxarna får fler slag, även om slagen är lättare. Skall vi underkänna det också?

Herr Norrby talade om den personliga friheten. Ja, om den personliga friheten skall manifesteras så att man får slå en annan människa medvetslös i en boxningsring, då håller jag inte mycket på den. Jag tycker man kan manifestera den på annat sätt.

Herr Norrby trodde väl att det var en godbit att citera ur min motion från i fjol, där jag tycker det strider mot de mänskliga rättigheterna att stänga av t. ex. en fotbollsspelare ett år för att han går över från en klubb till en annan om han inte gillar den klubb han tillhör. Men den motionen handlar om idrotten och jag har aldrig hänfört boxning till idrott eftersom den strider mot allt vad idrott vill främja. Så det var helt missriktat, herr Norrby.

Jag upprepar frågorna till utskottets talesman: Har man följt de 16 reglerna? Går ingen boxare mer än en match i veckan, har man inte boxare under 17 år? Vi för debatten mer framåt om vi kan svara på sådana konkreta frågor. Det är detta som är avgörande nu. Justitieminister Kling och regeringen sade att om man inte följde reglerna skulle denna fråga tas upp igen. Man har icke följt dessa regler. Jag har på min bänk också bevis för att en boxare i Lilla Edet boxades två matcher samma kväll. Om sådant faller under mina ögon, som inte följer detta, måste det förekomma mycket mycket mer. Av en händelse ser jag sådant och då måste det förekomma i mycket större utsträckning. Jag påstår alltså – det ankommer på herr Norrby att vederlägga det – att man icke har följt dessa 16 punkter.

Sedan vill jag vända mig till herr Nisser med en gammal fråga. Ja, den är faktiskt så gammal att jag har citerat både Hjalmar Branting och Värner Rydén. Första gången det begärdes idrottsanslag i riksdagen var samma år som Boxningsförbundet bildades och då sade Hjalmar Branting att hade det varit fråga om ett anslag till idrotten skulle han varit med på det men eftersom nu också idrottens urartning kommit med i bilden var han motståndare till att det gavs pengar. Värner Rydén hade samma mening. Kloka män i många avseenden, även i denna lilla fråga.

Herr Nisser påstår att de medicinska fakulteterna, som fått denna fråga på remiss, inte iakttagit några skador hos boxare. Flera av dem har sagt

att de inte kan uttala sig om detta. Det förhåller sig dessutom så, herr Nisser, att dessa skador kommer så småningom. Som jag sade i mitt inledningsanförande: i det ena slaget förlorar boxaren några hjärnceller, i nästa förlorar han ytterligare några. Det kommer så småningom. Det finns en ventenskaplig amerikansk utredning som visar att boxare som avlidit i 45–50-årsåldern, alltså en för tidig död, har avlidit av de skador de fått i boxningsringen. Så långt efter kan det komma. Det är därför man inte kunnat iaktta några skador. Dessutom går inte boxarna till läkare för att de har huvudvärk dagen efter en match. Men så småningom uppträder dessa skador om vederbörande fortsätter att boxas. Detta är det typiska för boxningsskadorna.

Jag trodde vi skulle slippa ett så enfaldigt argument som att det förekommer skador i fotboll, handboll och motorsport. Herr Nisser säger att vi diskuterat detta länge. Kunde vi inte då passerat detta stadium? En skada i fotboll, herr Nisser, är antingen en olyckshändelse eller regelbrott. Sparkar en spelare en annan är det antingen ett regelbrott som skall beivras eller en olyckshändelse. Motorsport går inte ut på, om herr Nisser tror det, att man skall köra in bland publiken och försöka döda människor. Det är en beklaglig olyckshändelse. Men boxning går ju ut på att man skall slå den andra så hårt och så ofta som möjligt och helst i huvudet för att vinna matchen. Detta ingår i reglerna. Det cyniska att man kalkylerar med att en skall bli ur stånd att resa sig, man räknar till tio över en person som ligger medvetslös på golvet, ingår i reglerna. Har herr Nisser varit med om att man räknat till tio över en fotbollsspelare som blir omkullsprungen? Herr Nissers kunskaper i idrott verkar tämligen diffusa för att icke säga obefintliga. Men låt oss hålla isär det som sker av olyckshändelse eller genom regelbrott och det som sker inom regelrätt utövad boxning. Jag trodde som sagt att vi kommit över detta stadium. Drar man in bingo i detta sammanhang har man verkligen brist på argument.

Man får i detta land vara rätt vårdslös med sin egen hälsa. Man kan begå självmord utan att bli straffad för den händelse man skulle misslyckas, till skillnad från andra länder där det faktiskt är straffbart. Man får vara vårdslös med sin egen hälsa men vi tillåter inte att man skadar en annan person. Det är vad som förekommer i boxning.

Den som utövar bergbestigning och sådant som man kallar farligt får stå sitt eget kast. Han skadar bara sig själv. Man får alltså inte skada någon annan. Det är ju det man gör i boxning.

Jag skulle gärna vilja höra hur herrarna förklarar att Per Ahlberg, som är boxningsförbundets egen läkare, säger att boxning är farlig. Han har sett många boxare som blivit skadade och tagit licensen ifrån dem. Han säger att EEG förändrades hos alla som deltog i en tävling. Kan ni inte konkretisera det hela? Hur bortförklarar ni dessa uttalanden?

Gösta Karlsson, som var Ingemar Johanssons livmedikus, har ju också sagt att när det blir fullt klarlagt att knockout medför en hjärnskakning så borde boxningen packa ihop och tacka för sig. Han säger naturligtvis det som ansvarig läkare. Jag råkar också veta att Per Ahlberg inte gärna

uttalar sig numera. Han har nu kommit till insikt om att det inte är förenligt med hans ansvar som läkare att försvara boxningen.

Slutligen vill jag säga till herr Bergman i Nyköping att jag aldrig sagt att boxaren går in för att skada motståndaren. Men jag säger – och det håller jag fast vid – att man inte kan boxas utan att göra det. Boxaren slår ett slag mot huvudet på sin motståndare. Dessa slag är farliga och åstadkommer hjärnskador. Dessa skador blir så småningom allt allvarligare om man får för många slag. Jag vill dock inte säga att boxaren medvetet går in för att skada motståndaren, det vill jag upprepa. Jag kan det här gebitet. Men boxning kan inte utövas utan att man blir mer eller mindre allvarligt skadad. Jag kan nämna många exempel på amatörboxare som blivit psykiskt skadade för livet.

Herr NORRBY (c):

Herr talman! Jag skall gärna erkänna att jag inte tog upp alla de frågor som herr Sjöholm ställde till mig. Jag var medvetet kortfattad i mitt inlägg. Jag tror inte att jag har någon möjlighet att påverka varken herr Sjöholm eller kammaren i deras ställningstaganden.

Låt mig bara, för att även denna gång göra mitt inlägg kort, hänvisa till kulturutskottets betänkande nr 28 år 1973. Där har dessa frågor tagits upp och bemötts av Svenska boxningsförbundet. Det finns nämligen en bilaga till kulturutskottets betänkande nr 28. Där konstateras det att dessa regler har iakttagits, t. ex. när det gäller åldern. Möjligheter har dock funnits för någon boxare att boxas flera gånger än reglerna föreskriver. Då hänvisas det emellertid särskilt till att det gällt rutinerade boxare.

Avgörande för kulturutskottets bedömning av denna fråga har varit – det står även i utskottets betänkande – möjligen inträffade skadefall sedan år 1969. Vi får väl ändå tro att reglerna efterföljs. Vi vill också göra detta konstaterande eftersom de medicinska fakulteterna, som framhållits tidigare i debatten, icke har kunnat påvisa ett enda olycksfall. Detta har varit vägledande för utskottets bedömning, och vi har kommit fram till att det icke föreligger sådana skäl för ett förbud mot amatörboxningen som herr Sjöholm åberopar. Jag skulle vilja ställa den frågan till herr Sjöholm hur farlig en idrott egentligen skall vara i skadehänseende för att förbjudas.

Herr NISSER (m):

Herr talman! Jag vet inte hur länge man skall försöka få herr Sjöholm att förstå – det tycks vara alldeles omöjligt – att boxning icke är en sport där man går in för att krossa sin motståndare, slå sönder käkar, buckla till skallar, krossa näsor eller vad man vill påstå. Boxning är faktiskt en sport för självförsvar. Det går mycket bra att boxas utan att skada någon om man följer reglerna. Men jag sade förut också att visst förekommer det i undantagsfall olyckor inom boxningen liksom inom alla andra idrottsgrenar. Men den inställning som herr Sjöholm har, nämligen att en boxare går in i ringen för att slå ihjäl sin motståndare, är felaktig. Det är icke boxning.

Sedan ondgjorde sig herr Sjöholm mycket över att jag behagade göra en jämförelse med vissa andra idrottsgrenar. Jag sade att vi inte skall hårdra men jag har svårt att förstå att det uttalandet skulle vara särskilt enfaldigt. Det finns dock även inom andra idrottsgrenar saker som man kan diskutera – exempelvis inom brottning, där brottarna kanske gör kast som kan vara verkligt farliga. Skall vi därför förbjuda brottning? Hur är det på ishockey-matcher där spelarna ibland tacklar varandra så att det uppstår verkliga skador? Visst är det regelbrott, och ibland kanske det också sker med avsikt.

Sedan vill jag beröra svaren från fakulteterna. Om det hade funnits fall av skador hade detta rapporterats av vederbörande fakultet. Det kan hända att en och annan boxare blir skadad för hela livet – vi kan inte förneka att det är med sanningen överensstämmande. Men hur många pojkar och medelålders män finns det inte här på jorden som har boxats och som är fullt normala, herr Sjöholm.

Herr BERGMAN i Nyköping (s):

Herr talman! Jag bestrider inte att boxning kan förorsaka skador, men i vilken idrottsgren kan man garantera att inte utövarna råkar ut för skador – och skador som inte alltid orsakats omedvetet? Idrottsrörelsen är i alla fall vår kanske största folkrörelse och så länge Riksidrottsförbundet karaktäriserar boxning som idrott bör den också behandlas såsom likvärdig med andra idrottsgrenar.

Boxare är inte särskilt blodtörstiga, herr Sjöholm. Däremot vill jag gärna hålla med om att man bör vara mer orolig för den publik som besöker boxningsgalorna.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Det viktigaste i den här debatten hade varit att få klart besked beträffande de frågor jag ställde till herr Norrby, om man har följt de 16 regler som ställdes upp år 1969. Jag kunde visa att det ibland har förekommit att ungdomar under 17 år har boxats fyra gånger i veckan – i s. k. knatteboxningar. Jag har bilder från bl. a. Idrottsbladet som visar att 12-, 13- och 14-åringar är uppe och boxas. Boxningsförbundet har startat en knatteverksamhet – direkt i strid mot de bestämmelser som riksdagen antog år 1969. Det är ett faktum.

Ni berör inte alls det förhållandet att Boxningsförbundets egen läkare – som ju inte kan beskyllas för att ha antipatier mot boxning – har slutat uttala sig om boxningens risker, eftersom hans läkaransvar inte tål det. Han har sagt år 1974 att boxning är farligt och att EEG visar sjukliga tendenser hos alla boxare. Jag litar på den medicinska expertisen – alla våra medicinska fakulteter, Sveriges läkarförbund och andra – men det gör inte herrarna. Ni tillmäter tydligen inte dessa uttalanden ett skvatt betydelse. Ni tror att ni bedömer de medicinska riskerna bättre än den medicinska expertisen. Det är rätt skrämmande. Om ni reagerar på samma sätt vid andra frågors avgörande är det litet kusligt, tycker jag.

Som svar på frågan varför remissinstanserna inte uttalar sig vill jag säga

att dessa symtom kommer smygande. De kommer efter hand, och ju fler matcher en boxare varit med om desto starkare blir symtomen. De kommer efter hand som hjärncellerna blir förstörda, och hjärnceller kan inte återuppbyggas igen.

Jag kan bemöta alla tre herrarna på en gång. Jag sade faktiskt att jag aldrig har påstått att boxarna medvetet slår sönder varandra, herr Bergman i Nyköping och herr Nisser. Jag sade att man inte kan boxas utan att skada motståndaren och det håller jag på. Det som skiljer boxning från allt jag kallar idrott och sport är att den är farlig i sina regler. Regelrätt utövad boxning är farlig för deltagarna. Men det gäller inte fotboll, inte ishockey, inte motorsport och ingen annan idrott om den utövas regelrätt. Visst kan det förekomma olyckshändelser, och sådana inträffar också. Om 250 000 fotbollsspelare är i farten varje söndag, måste det naturligtvis förekomma en hel del olyckshändelser – och dess värre även en hel del regelbrott. Men dessa skall beivras. En ishockeyspelare som slår en annan i ansiktet blir utvisad. Han borde enligt min mening visserligen visas ut för längre tid än två minuter – det är en punkt där en ändring kan genomföras – men skillnaden är att en boxare som slår den andre i huvudet inte blir utvisad. Han gör då bara det han skall göra. Förstår herrarna verkligen inte den skillnaden? Boxningen är farlig inom sina egna reglers ram. Den har inget samband med vad jag kallar idrott eller sport. Det är den avgrundsdjupa skillnaden.

Herr Nisser anför brottningen som exempel. Brottningen är en fin sport, visserligen rätt tråkig men ofarlig. Man har förbjudit de grepp som var farliga. En mellanviktare vid namn Grönberg hade som specialgrepp det s. k. kravattgreppet, som togs om halsen, men det är numera förbjudet. Det gäller inom alla idrotter att det dess värre förekommer skador och olyckor, men de är då orsakade av en olyckshändelse eller ett regelbrott. Kan inte herr Nisser begrunda detta och inte återigen framföra argumentet att det förekommer skador inom idrotten? För att avskaffa risken för skador inom boxningen får man också avskaffa slagen, men då är det inte längre fråga om boxning – det vore också väl om så skedde.

Herr Norrby har inte heller svarat på frågan från Göteborgs universitets medicinska fakultet om möjligheten att förbjuda slag mot huvudet. Är det så viktigt för boxningen att man får pricka motståndaren just i huvudet? Är det inte tänkbart med en boxningsform, där endast slag mot kroppen är tillåtna? Denna kunde då kanske t. o. m. madrasseras på liknande sätt som sker inom ishockeyn. Då blir boxningen rätt ofarlig. Man skulle då kunna dansa omkring lika mycket och få samma träning, t. ex. med rep-hoppning, som säkerligen är mycket nyttig. Men varför skall man absolut panga motståndaren i huvudet? Hjärnan är faktiskt inte gjord för sådant.

Det står i ett av de referat som just nu fyller sida efter sida i tidningarna, att den här Muhammad Ali boxas med hjärnan. Ja, det är det som är farligt. Det är, som jag säger, hjärnan som blir utsatt för slagen. Det avgörande för min ståndpunkt i förhållande till de tre övriga debattörerna är, att all medicinsk expertis har sagt att boxningen är farlig och medför hjärnskak-

ningar och hjärnskador. Det förnekar ni tre. Jag vädjar till kammarens övriga ledamöter att avgöra vilka som har rätt: å ena sidan hela vår medicinska expertis eller å andra sidan herrar Nisser, Norrby och Bergman i Nyköping.

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbud mot
boxning*

Herr NORRBY (c):

Herr talman! Jag kan hålla med om en sak, nämligen att kammarens ärade ledamöter troligen skulle sätta stort värde på om vi som är inblandade i debatten använde hjärnan till något mera konstruktivt än att diskutera boxning.

Jag skall bara svara på en enda fråga. Kulturutskottet har gått igenom detta problemkomplex ganska noga. Därvid har vi också läst och tagit hänsyn till vad de medicinska fakulteterna har sagt. Vi äger icke rätt att utfärda bestämmelser som reglerar boxningarna, men det kan tänkas att vi får återkomma, om boxningen inte håller sig inom de givna reglerna.

Låt mig bara, herr Sjöholm, till protokollet också läsa in vad som står i Svenska boxningsförbundets skrivelse till kulturutskottet i fjol, då vi begärde in dess yttrande över det årets motion. Det heter där bl. a.:

”Sjöholm påstår också att särskilda s. k. Knatteboxningar har arrangerats.” Det har herr Sjöholm sagt också i år. Som svar framhålls i skrivelsen:

”De s. k. Knatteboxningarna är en träningsuppvisning där pojkar i en ring markerar slag och visar upp vad de lärt sig om teknik på ett lekfullt sätt. Det bör observeras att detta sker i intimt samarbete med föräldrarna vilka på eget initiativ tagit ned pojkar till träningslokalen.”

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Det är ju synd om herr Norrby, som behöver använda sin hjärna för en sådan här mindervärdig debatt. Men jag förstår i så fall inte varför herr Norrby anmälde sig till debatten. Det finns ju flera ledamöter än han i kulturutskottet.

Jag försökte tidigare klargöra att denna fråga visserligen på sitt sätt är liten men ändå är betydelsefull därigenom att den har samband med samhällets attityd till våld. Detta framhålls av rikspolisstyrelsen, av socialstyrelsen och av riksåklagaren. Alla dessa instanser vill också förbjuda både proffs- och amatörboxning.

Beträffande frågan om träningen vill jag slutligen bara säga, herr Norrby, att hjärnan av någon underlig anledning inte reagerar annorlunda om den utsätts för ett slag under träning än för ett slag under tävling. Av samma skäl reagerar hjärnan inte olika om det är en proffsboxare som slår mot den eller om det är en amatörboxare. Hjärnan är liksom inte inställd på det sättet att den reagerar olika, utan där åker en del hjärnceller varje gång den får ett slag. Det här är kusligt, och det är cyniskt att försvara något sådant.

Jag vet att när man slog ihjäl världsmästaren i weltervikt, Paret, blev det en våg av motstånd mot boxning i Amerika, och alla de största tid-

ningarna krävde att den skulle förbjudas. De kallade den en uppvisning av sadism, och det ligger något i det. Att folk går för att se två människor slå på varandra det värsta de kan för att den ene skall falla omkull medvetlös, det anstår inte ett kulturland och idrottsland som Sverige, för det svär mot allt vad idrotten vill stå för.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 40 av herr Sjöholm, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjöholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 40.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjöholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 248
Nej - 34
Avstår - 15

§ 2 Läckö slott

Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 17 med anledning av motion angående Läckö slott.

Herr BLOMKVIST (s):

Herr talman! Som åskådare till den intensiva "boxningsmatch" som förekom här nyss kan man med glädje konstatera att de som deltog i debatten inte lider av några hjärnskador. Jag önskar att kulturutskottets ledamöter hade lagt ner något av den energi som de här har visat när det gäller boxningen i det betänkande som vi nu kommer att behandla och som gäller en motion om Läckö slott.

Än en gång har kulturutskottet i ett betänkande förklarat att Läckö slott är ett byggnadsminne av mycket hög klass. Dessutom uttalar utskottet att miljön på slottet skulle bli mera levande för de besökande om man kunde förse vissa rum i tredje våningen med inventarier. Efter dessa mycket positiva uttalanden om Läckö slott, sett från kulturhistorisk synpunkt, har utskottet ändå med en mycket knapphändig motivering återigen föreslagit riksdagen att avslå vår motion.

Vi har föreslagit att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att tillsätta en utredning med uppgift att undersöka förutsättningarna för och framlägga förslag om att på sätt som vi utvecklat i vår motion sätta vissa delar av tredje våningen på Läckö slott i ett värdigt skick. Efter kulturutskottets besök på Läckö slott så sent som förra året hade vi motionärer hoppats på en större förståelse från utskottets sida. Men så har tyvärr inte blivit fallet.

Det är framför allt två skäl som utskottet har anfört för sitt avslagsyrkande.

För det första har utskottet inte ansett sig kunna "bortse från att motsvarande önskemål med samma styrka kan anföras beträffande andra byggnadsminnen, både sådana av samma karaktär och andra".

För det andra anser utskottet att ett "tillstyrkande av motionsyrkandet skulle innebära en prioritering mellan olika önskemål på kulturminnesvårdens område som utskottet saknar underlag för".

Det är från flera synpunkter beklagligt att utskottet inte funnit det meningsfullt att i betänkandet ta fram exempel på sådana aktuella kulturhistoriska byggnader. Jag tror nämligen att många av ledamöterna med intresse skulle ha tagit del av en sådan redovisning. Vi kunde då samtidigt ha fått en översikt över hur många andra önskemål som kunde aktualiseras, om riksdagen gav regeringen i uppdrag att tillsätta den utredning som vi motionärer har föreslagit. Självfallet finns det i vårt land flera värdefulla byggnadsminnen. Det vill vi motionärer inte bestrida. Inte minst med tanke på de uttalanden som gjorts i olika sammanhang om kulturhistoriska byggnader bör det ändå vara ett relativt litet antal byggnadsminnen som kan mäta sig med Läckö slott på Kållandsö.

I detta sammanhang finns det även all anledning att framhålla allmänhetens stora intresse inte bara för slottet utan för hela omgivningen på Kållandsö. Det är ett mycket naturskönt område, som alltmera utnyttjas såsom fritidsområde. Men i första hand beror det ökade intresset på byggnadsstyrelsens mångåriga upprustning av Läckö slott. Styrelsen har på ett föredömligt sätt medverkat till att det nu finns mycket goda förutsättningar för att på Läckö slott skapa ett verkligt centrum för kulturliv och utställningsverksamhet. Jag vill också gärna erinra om den utställningsverksamhet på Läckö slott som Västergötlands turisttrafikförening ansvarar för och som troligen inte har någon direkt motsvarighet.

Vi motionärer utgår från att behovet av att flytta ut lämpliga miljöer, målningar och inventarier till landsorten i allt större utsträckning kommer att understödjas av fler och fler människor. Därför vill jag redan nu säga att kulturutskottet inom en mycket nära framtid på nytt kommer att få möta frågan om Läckö slott.

I detta anförande instämde herrar Pettersson i Kvänum (c), Jansson (s), Börjesson i Falköping (c), Signell (s) och Hallenius (c), fru André (c) och fru Hörnlund (s), herr Leuchovius (m), fru Åsbrink (s) samt herrar Hernelius (m), Magnusson i Borås (m) och Larfors (s).

Herr MATTSSON i Lane-Herrestad (c):

Herr talman! De många instämmanden som herr Blomkvist fick efter sitt anförande vittnar väl om intresse för kulturminnesvård. Det blir tillfälle att så småningom ta ställning till anslag, och vi hoppas att det då också skall finnas intresse för att bevilja medel.

Ingen motsättning råder mellan herr Blomkvist och mig när det gäller bedömningen av Läckö slott. Det är vackert, det är ett alldeles utmärkt utflyktsmål, och de utställningar som ordnats där har gjort besöken i slottet ännu mer givande. Vidare är det riktigt att vi i kulturutskottet sommaren 1973 hade nöjet att besöka Läckö slott, och då var det också en förnämlig utställning anordnad på slottet. Jag har även vid andra tillfällen varit där och glatt mig åt både det vackra slottet och de fina utställningarna.

Herr Blomkvist säger att han hade väntat sig större förståelse från utskottet. Han säger också att det givetvis finns önskemål från annat håll, men han menar att det skulle vara bra att veta vad det är för platser vi tänker på när vi talar om dessa andra önskemål som kan framställas. Ja, man kan ju fråga sig vilket som skall komma först – Läckö slott, Kalmar slott, Vadstena slott, Mälsåker och Tynnelsö i Mälardalen eller Glimmingehus i Skåne, för att nu nämna några.

Det är sannerligen inte lätt för ett utskott att säga vilket som skall prioriteras. Och det är byggnadsstyrelsen som i samråd med riksantikvarieämbetet skall ta ställning i dessa frågor. Där finns sakkunskapen, och där ligger också ansvaret för vården av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Vad Läckö slott framdeles skall användas till beror på omständigheterna. I sig självt är slottet ett mycket fint byggnadsminne. Om det skall användas till museum – och det ligger väl närmast till hands, om det blir möblerat i enlighet med motionärernas önskan – så får den saken prövas i vanlig ordning av byggnadsstyrelsen i samråd med riksantikvarieämbetet. Vi har i vårt betänkande sagt att utskottet inte har underlag för någon bedömning i sådana fall, och utskottet kan därför inte tänka sig att avgöra vilka möbler och tavlor som bör finnas på vissa slott. Det är ämbetsverkens ansvarsområde.

Med detta vill jag ha sagt att visst är Läckö slott vackert, och det ligger väldigt vackert ute på Kållandsö, men naturligtvis är det mycket önskvärt att vi också får andra slott iståndsatta. Det är obestridligt att vi också har byggnadsminnen som riskerar att bli förstörda därför att underhållet är eftersatt. Det har saknats medel till underhåll. Visserligen har det under senare år gjorts betydande insatser med AMS-medel för att hålla flera byggnadsminnesmärken i stånd, men ett flertal byggnader måste tyvärr underhållas bättre om de skall kunna undgå förstörelse. Nu är det lyckligtvis så att Läckö slotts yttre är iståndsatt, och slottet blir därför inte förstört. Och det blir en fråga om prioritering av hur medlen skall användas – om det finnas medel att använda!

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Onsdagen den
30 oktober 1974

Läckö slott

Herr talman! Jag uppskattar mycket de synpunkter som kulturutskottets ordförande här anförde om Läckö slott och dess omgivning. Det är uttalanden som kulturutskottets ordförande och andra ledamöter har gjort också tidigare, men det är värdefullt att de upprepas nu.

Men jag tycker ändå att kulturutskottet har litet för stora bekymmer med prioriteringsfrågan. Avsikten är ju inte att utskottet skall få till uppgift att bedöma vilka möbler och konstverk som lämpligen skall vara placerade på Läckö slott. Kulturutskottets uppgift är i stället att ge sin mening till känna, huruvida det kan anses vara angeläget att tillsätta en utredning som skall undersöka möjligheterna att få en viss del av den tredje våningen på Läckö slott inredd med tidsenliga inventarier, t. ex. bataljmålningarna på Karlberg, i original eller kopior. Det är med andra ord fråga om en viljeinriktning. Varje gång man hör dessa välvilliga ord blir man förvånad över att de slutar i ett avslagsyrkande. Jag är tacksam för den uppräknings som kulturutskottets ordförande gjorde av slott och byggnadsminnen som kan vara jämförbara med Läckö slott. Jag har faktiskt läst en del om dessa slott, men mina kunskaper om dem är icke sådana att jag nu vill ta upp någon debatt om dem. Men så mycket kan jag säga, att det icke är något av de av kulturutskottets ordförande uppräknade slotten som har blivit så att säga berövat sina inventarier såsom Läckö slott blivit under de gångna århundradena. Ja, "berövat" var kanske inte det rätta ordet i sammanhanget, men kvar står att hela slottet har fråntagits sin inredning. Det skulle vara intressant att få ett besked av kulturutskottets ordförande om vilket annat slott som i det hänseendet kan vara jämförbart med Läckö slott.

Jag har inte velat yrka bifall till vår motion denna gång, men nästa gång vi lägger fram den hoppas jag att vi skall ha litet mera material och att utskottet då kommer att behandla den något utförligare än utskottet lyckats med denna gång.

Herr MATTSSON i Lane-Herrestad (c):

Herr talman! Herr Blomkvist vill att utskottet skall ge sin mening till känna. Men jag har ju sagt att det är byggnadsstyrelsen som i samråd med riksantikvarieämbetet har att avgöra frågan. Från deras håll har det inte framförts några önskemål om att få frågan utredd. Vad vi får höra när vi har representanter för dessa organ hos oss – de kommer vid olika tillfällen på utskottets begäran till utskottet för att framföra synpunkter – är att de saknar medel. Jag är glad över att riksdagen i våras angav sin viljeinriktning genom att anslå ett betydligt större belopp till kulturminnesvården än som från början var föreslaget. Att detta bifölls är väl om något ett uttalande om riksdagens viljeinriktning. Därmed har man också sagt att man vill ge anslag till kulturminnesvården, och med det är en del vunnet, också när det gäller Läckö slott. Men vad medlen skall användas till får prövas i vanlig ordning. Frågan om Läckö slott skall bli museum skall också prövas av byggnadsstyrelsen och riksantikvarieämbetet.

Om Läckö slott haft inventarier som blivit flyttade eller inte är såvitt

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbättrade
radiokommunikationer för ökad
trafiksäkerhet
m. m.*

jag förstår svårt att avgöra. Det påstås bestämt att tavlorna på Karlberg har funnits på Läckö slott. Det är möjligt att det är riktigt. Men sedan är det också fråga om en del möbler osv. Slottet eller delar därav måste ju i så fall sättas i ett värdigt skick, och det kan vara mycket dyrbart och arbetsamt att plocka fram möbler till det. De möbler som har funnits där från början är det väl alldeles omöjligt att ta fram, men det kanske är möjligt att få fram andra som är tidsenliga. Men det är en fråga som får tas upp i samband med behandlingen av frågan huruvida slottet skall användas som museum eller om det i sig självt skall vara ett byggnadsminne, vackert beläget som sagt på Kållandsö.

Herr HERNELIUS (m):

Herr talman! Såvitt jag förstår har denna motion icke remitterats till byggnadsstyrelsen eller riksantikvarieämbetet. En remiss av en liknande motion skedde 1964, men det har runnit mycket vatten i Väneren sedan dess. Jag undrar om inte en remiss vore i hög grad påkallad nästa gång motionen kommer på utskottets bord.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

**§ 3 Förbättrade radiokommunikationer för ökad trafiksäkerhet
m. m.**

Föredrogs trafikutskottets betänkande nr 20 i anledning av motion om förbättrade radiokommunikationer för ökad trafiksäkerhet m. m.

Herr GERNANDT (c):

Herr talman! Motionen om förbättrade radiokommunikationer för ökad fjäll- och trafiksäkerhet tar helt sikte på att vara en hjälp för människor i olika angelägna behovs- eller nödsituationer. Den avsikten med motionen tror jag också att utskottets ledamöter och de olika remissorganen har full förståelse för. Men det är den föreslagna tekniska metoden för att kunna få respektive ge den hjälpen som utskottet inte har funnit förståelse för. Detta beror givetvis i sin tur på remissvarens utformning, men jag tycker mig ändå finna ganska många positiva synpunkter i remissinstansernas ställningstagande till motionstanken.

Det är verkligen mycket svårt att förstå värdet i det föreslagna för personer som inte själva har provat möjligheten att utnyttja radiokommunikation på medborgarbandet som en värdefull kommunikationshjälp där inte telefon finns tillgänglig. Det går helt enkelt inte att övertyga enbart genom att tala för saken. Det känns nämligen så ovant och främmande för de flesta människor att handskas med radiosändare, radiomottagare och mikrofon samt att så att säga "tala rätt ut i luften". Men med dagens enkla utrustning

är det inte mycket svårare än ett vanligt telefonsamtal.

De många tusen innehavarna och användarna av detta moderna sambandsmedel förstår däremot värdet av denna kommunikationsreserv i olika nödsituationer. Som bekant finns tiotusentals privatradioapparater i bilar och båtar och i form av handburna apparater. Varje innehavare får använda en fast radiokanal bland dem som är avsedda just för denna medborgartrafik.

Det har alltså i vårt land – liksom i många andra länder – gjorts till en medborgerlig rättighet att få utväxla samtal inom det s. k. medborgarbandet – utan andra kvalifikationer än godkända radioapparater och ett disciplinerat sätt att samtala. Det är en mycket värdefull tillgång för bl. a. sjö-, skogs- och fjällintresserade medborgare. Dessutom har också ett antal rörelsehämjade personer funnit intresse för denna form av kontakt med sin omgivning.

Alla innehavare av privatradioapparater kommer givetvis i en eventuellt iråkad nödsituation att använda sin apparat för att försöka påkalla uppmärksamhet när andra kommunikationsmedel ej finns tillgängliga. Nödtrafik från bl. a. nöjesbåtar är legaliserad, och viss organiserad passning på s. k. nödkanal finns etablerad genom kustbevakningen. Däremot är motsvarande nödtrafik för vägfarande och för fjäll- och skogsfolk inte legaliserad.

Det framhålls från remissinstanserna att ett upplåtande av en speciell trafikkanal för väg- och fjälltrafik inte skulle ge betryggande säkerhet för nödställda att få radiokontakt och därmed hjälp. Det är då att märka att motionen inte heller begär denna garanti. Motionen påvisar delvis de brister som råder inom de av myndigheterna rekommenderade systemen och påpekar att det bl. a. just därför kan behövas den kommunikationsreserv som mobila och fasta privatradioapparater utgör.

Det bör framhållas att användarna av sådana apparater ofta har stort personligt bruk av dem för interna meddelanden, men det är inte tillåtet att kommunicera med vem som helst, och det finns inte heller någon gemensam känd och tillåten kanal för mycket angelägna meddelanden, t. ex. av nödkaraktär. Det är ju endast upplåtandet av en sådan legaliserad trafikkanal som motionen avser. Det kostar inte samhället några pengar. Det kan i stället bespara samhället stora pengar. Den som är intresserad härav bör läsa motionen 1426 i år. Där finns mycket i den här frågan som jag vågar påstå är värdefulla fakta.

I det nuvarande fjällräddningssystemet kan den nödställda själv inte medverka mycket till att spaningsuppbådet finner honom. Han står så att säga utanför systemet – hur effektivt detta än påstås vara. Med en privatradio deltar han däremot aktivt i sin egen räddningsverksamhet genom möjligheten att kommunicera med flygplan eller helikopter och dirigera dessa. Genom den flygburna stationens betydande höjd över marken blir radiosignalernas räckvidd förhållandevis lång, vilket också har visats vid företagna försök i de jämtländska fjällen.

För dem som är förtroga med privatradion som kommunikationsreserv, där inte telefon eller radiotelefon finns, kan det t. o. m. kännas som en medborgerlig rättighet att få ingå bland de kommunikations- och räddnings-

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Förbättrade
radiokommunikationer
för ökad
trafiksäkerhet
m m.*

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Framställning av
bättre körkort,
m. m.*

system som samhället kan erbjuda i en nödsituation. Detta att själv kunna påverka sin nödsituation bör alltså få anses som en medborgerlig rättighet. Det är rättigheten att få disponera en legal väg- och fjällkanal som motionen avser – inte en garanti för säker räddning. Det ökade tillskott av hjälp-möjligheter som privatradion definitivt medger måste dock vara avsevärt mycket värdefullare än om den möjligheten inte alls finns. Därför anser jag det vara ett samhällsintresse att den här möjligheten beaktas och studeras ytterligare.

Herr talman! Med förhoppning om positivt resultat från den av televerket aviserade skrivelsen till landets motororganisationer har jag inte något yrkande till detta betänkande.

Herr SVEN GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag tycker det är bra att herr Gernandt genom sin motion har fäst uppmärksamhet på dessa frågor som är av stor betydelse. Han har också rätt uppfattat utskottets positiva inställning.

Ärendet har varit på remiss hos televerket och rikspolisstyrelsen, och dessa instanser har framhållit vissa saker. När det gäller möjligheten att få en vägtrafikkanal – en sak som har intresserat herr Gernandt mycket och som tidigare har varit föremål för interpellationsdebatt här – har televerket nu förklarat att om vederbörande intressenter, motororganisationer och andra, är positiva så kommer televerket att öppna en sådan kanal, och det måste anses vara värdefullt. Om däremot en utredning skulle tillsättas ämnar televerket inte företa sig någonting nu, utan avvaktar resultatet av utredningen. Man kan alltså säga att televerket här har visat en väg som snabbare än kanske en utredning kan leda till resultat.

I vad gäller möjligheterna att använda medborgarbandet för kommunikation och nödanrop i fjällen säger televerket att dessa möjligheter redan finns och att en pågående försöksverksamhet bör kunna leda till goda utvecklingsmöjligheter. Man pekar vidare på att en kanal är öppen för de handikappade, men man tror sig inte kunna komma så långt med en organiserad verksamhet. Man hänvisar där till det arbete som för närvarande pågår inom en arbetsgrupp beträffande möjligheten för de handikappade att använda televerkets manuella mobiltelefonsystem.

Det sker alltså en hel del i den riktning som motionärerna strävar efter, och det är mot den bakgrunden som jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4 Framställning av bättre körkort, m. m.

Föredrogs trafikutskottets betänkande nr 21 i anledning av motioner om framställning av bättre körkort, m. m.

Herr ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Trafikutskottets betänkande nr 21, som nu är föremål för behandling, har föranletts av två motioner: en av herr Gernandt och en av mig själv. I motionen 1066 har jag framhållit värdet av att våra nya körkort dels skall vara utformade i enlighet med den internationella standard som snart är att förvänta för legitimationshandling, dels vara framställda så, att de inte alltför lätt förstörs samt naturligtvis också vara svåra att förfälska.

De körkort som nu håller på att distribueras uppfyller enligt mångas mening inte något av dessa krav. Tanken att körkortet skall vara utformade i enlighet med vad som kan förväntas bli internationell standard för legitimationshandling bygger naturligtvis på att vi i framtiden inte skall behöva mer än *en* handling, som skall gälla som körkort och legitimation i alla sammanhang. Värdet av att denna legitimation är utformad så, att kortet i fråga är gångbart även utanför landets gränser behöver inte närmare utvecklas; det är ju närmast en självklarhet.

I vad gäller frågan om kortens hållbarhet har bl. a. fackpressen vid många tillfällen vittnat om skrämmande brister. Således har det visat sig att korten dels bryts sönder, dels är känsliga för fukt – för att nämna ett par av de bristpunkter som påtalats.

Att brister av detta slag kommit att bli så framträdande beror naturligtvis på att vi i vårt land har en lagstiftning som kräver att körkortet finns med i praktiskt taget varje färdssituation. Vi som har erfarenhet av vilket skydd en helt vanlig jobbaroverall ger i vitt skilda situationer anser att kritiken i detta avseende är välgrundad.

Beträffande förfälsknings säkerheten vet vi att framgångsrika manipulationer med identitetskorten har kunnat göras. Identitetskorten framställs som bekant på samma sätt som våra nya körkort.

Mot denna bakgrund har jag i min motion framhållit angelägenheten av att vi får en utredning som kan precisera vilka krav som rimligen bör kunna ställas på våra nya körkort. Jag har ansett att nu pågående utbyte av körkortet borde avbrytas i avvaktan på detta resultat.

Utskottet har inte – i en i övrigt mycket positiv skrivning – funnit anledning biträda just dessa förslag. Jag anser emellertid ändå att mitt krav på att utgivningen skulle avbrytas var ytterst välbefogat så som jag då såg på situationen, men jag har i nuläget ändock – och av ett annat skäl – börjat anse att detta kanske har mindre betydelse. Vi kan nämligen nu läsa i utskottsbetänkandet att takten i utbytet av körkortet är betydligt långsammare än vad som avsågs enligt avtalet mellan staten och AB ID-kort – ett förhållande som för AB ID-kort måhända kan vara irriterande men som enligt det synsätt som jag företräder i denna fråga snarast är en fördel. Vid den här tiden skulle enligt avtalet ha bytts över 2 miljoner kort. Enligt utskottsbetänkandet som vi nu behandlar är det fråga om att endast 1 miljon kort har utbytts. Resultatet har onekligen blivit att de skadeverkningar som jag förmenar skulle ha kunnat åstadkommas har blivit mindre just genom förseningen.

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Framställning av
bättre körkort,
m. m.*

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Framställning av
bättre körkort,
m. m.*

Utskottet har konstaterat att ett omfattande utvecklingsarbete på detta område bedrivs på olika håll.

Utskottet har därefter funnit nödvändigt att Kungl. Maj:t uppmärksamt följer frågan och vidtar erforderliga åtgärder. Jag anser denna uppmaning från utskottet mycket värdefull i sammanhanget. Det kan nämligen inte uteslutas att avtalet mellan staten och AB ID-kort inte är helt tillfredsställande utformat. Härvidlag tänker jag på tillverkarens skyldighet enligt avtalet att dels bedriva utvecklingsarbete inom bolaget, dels följa det utvecklingsarbete som bedrivs utanför bolaget samt att hålla beställaren underrättad om vad som händer. Annorlunda uttryckt betyder detta att AB ID-kort har kommit i den situationen, att man skulle behöva meddela trafiksäkerhetsverket att den produkt man levererar inte uppfyller allmänhetens krav på kvalitet och att företagets utvecklingsarbete inte ligger i takt med vad som finns att tillgå utanför företaget. Enligt vad jag känner till har AB ID-kort inte informerat trafiksäkerhetsverket om läget på marknaden, som avtalet föreskriver.

Men även om denna del av avtalet skulle vara åsidosatt tycker jag inte att det finns så stor anledning att rikta skarpare kritik för detta mot AB ID-kort. Sanningen måste ju rimligen vara den att företaget inte har velat avbryta en leverans som man hade beställning på. Företaget har kanske rent av tänkt sig att tiden skulle verka till dess fördel. Därför menar jag att bristen i avtalet som sådant är minst lika betydelsefull för frågan som den försummelse som AB ID-kort möjligen har gjort sig skyldig till, nämligen att inte underrätta beställaren om brister i den vara som levererats.

Jag anser det därför vara utomordentligt tillfredsställande att utskottet så starkt betonat vikten av att vi nu får ett bättre körkort. Jag citerar vad utskottet härvidlag har sagt: "Med hänsyn till den snabba utveckling varom här är fråga vill utskottet starkt betona vikten av att åtgärder kontinuerligt vidtas i syfte att få fram bättre identitets- och körkort." Utskottet har vidare uttalat att de idéer och metoder i övrigt som kan finnas inom landet eller internationellt för framställning och utformning av identitetshandlingar givetvis skall beaktas. Klarare kan det knappast utsägas att de nya körkortet inte blev bra, att en modernare teknik finns att tillgå samt att det är nödvändigt att det verkligen görs någonting i frågan. Motionärerna i ärendet har all anledning att vara tacksamma för utskottets bestämda skrivning.

Herr talman! Det är nu på tiden att alla goda krafter hjälps åt, så att den bästa kända teknik som vi förfogar över kommer till användning för framställning av våra körkort. Det kan vara så, att någon förfogar över tillverkningsrätten och har stora resurser i övrigt, medan någon annan förfogar över den bästa tekniken. I vårt lilla land har vi inte råd att låta dessa goda krafter gå var sina vägar. Med samverkan på området kanske vi så småningom kan erbjuda det bästa som finns att tillgå. Den chansen skall vi inte låta gå oss förbi.

Trafikutskottet har med sin behandling av ärendet otvetydigt uttalat att det nu måste bli ordning också på den svenska körkortsfrågan, och den uppfattningen stöder jag.

Herr talman! Jag ansluter mig således till utskottets hemställan.

Herr GERNANDT (c):

Herr talman! Trafikutskottet har verkligen ägnat den här frågan ett ingående intresse och det gäller då körkortet inte bara som behörighetshandling utan också som legitimationshandling. Mot bakgrunden av den reserverade hållning som en tung majoritet tidigare har intagit har nu utskottsbetänkandet givits en så positiv formulering som en motionär i det här läget gärna kan tänka sig. Jag har därför inga yrkanden att framställa inför behandlingen av detta betänkande, men jag vill gärna passa på tillfället att få några av mina tidigare framförda synpunkter på körkorts- och identitetskortsfrågan till kännedom och protokoll.

Som utskottet också påpekar i betänkandet går utvecklingen av personliga legitimations- och behörighetskort mycket snabbt. Det gäller inte bara kortets kvaliteter från olika kravsynpunkter, utan även de tekniska användningsområdena i samhället. Här avses kortens funktion som databärare för olika administrativa system, som sekretessnyckel för personliga eller företagsmässiga angelägenheter, som styrkort för olika funktioner m. m. Den snabba utvecklingen öppnar ständigt nya användningsområden och behov av ett verkligt funktionellt och säkert kort. Då mycket av teknik och utrustning för detta har stark internationell anknytning, är det angeläget att anpassning till internationella normer snarast eftersträvas. Vårt land har ju alltid varit en erkänd föregångare på standardiseringsområdet – inte minst inom det fysikaliska området.

Vi har ju i vårt land en mycket avancerad teknik inom identitetskortsområdet. Det bästa av detta ligger i enskilda händer men bör kunna förvärvas av staten, som av naturliga skäl bör satsa de höga kostnader som det här är fråga om på de bästa produkterna.

Eftersom motionen handlar om både identitets- och körkort vill jag nu tala litet grand om identitetskortet. Jag skall avhålla mig från att tala någonting om AB ID-kort utan i stället försöka tala positivt för den här verksamheten.

Vad som med goda identitetskort möjligen kan göras på den internationella marknaden bör rimligtvis kunna vara följande.

Det förefaller som om de stora datorföretagen gör ansträngningar för att förse de tekniskt lågutvecklade länderna med stora datorer för att registrera de betydande människomassorna i dessa länder. Det skulle alltså gälla ifrågavarande länders primära och omedelbara behov av dataregister, men dessa människor behöver då också ges en identitet som individer. De har egentligen aldrig haft en identitet tidigare, men detta bör anses kunna vara en mänsklig rättighet.

Det är att hoppas att mina ärade kolleger och övriga inte nu börjar tala om förskräckligheter och människojakt då man vill bokföra dessa identitetslösa människor. Hittills har det emellertid alltid varit mycket besvärligt att identifiera dessa människor då de behöver tilldelning av t. ex. föda, en vaccinationsspruta, litet utsäde eller gödningsmedel. Ofta har – som bekant – de djärvaste tillskansat sig flera portioner av det som borde komma alla till del, medan de svaga ofta inte har fått någonting. Med modern datateknik

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Framställning av
bättre körkort,
m. m.*

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Framställning av
bättre körkort,
m. m.*

och namnlistor ute i byarna bör förhållandena kunna förbättras avsevärt. En mänsklig identitet och ett identitetskort eller en identitetsbricka bör t. o. m. kunna bli det värdefullaste som många av dessa människor hittills kommit att äga, och det bör kunna hjälpa dem till en gynnsam fortsatt utveckling.

Då det gäller att medverka till detta material- och personalkrävande arbete bör vårt land ligga väl till. Vi har dels en mycket hög teknik inom landet just på detta område, dels är vi politiskt och militärt alliansfria och har ett förhållandevis gott anseende i de aktuella länderna. Det är inte så säkert att dessa länder önskar inblandning av de stormaktsanknutna länderna då det gäller en så pass känslig fråga som den förestående identifieringen av medborgarna. Det enastående läge som vårt land – åtminstone för närvarande – har inom detta specialområde bör inte försittas genom långsamma betänkligheter.

Här kan finnas möjligheter till framställning av stora serier av identitetskameror vid svensk fabrik, tillverkning av halvfabrikat till identitetsbrickor eller identitetskort samt engagemang av ett antal personer för att starta verksamheten i möjliga länder. Detta bör kunna vara en värdefull goodwill-satsning från vårt land men kan givetvis också ge vissa inkomster i framtiden, inte minst om denna grundsatsning på människornas identitetsberättigande når framgång ute i världen.

En annan industriell synpunkt på identitetskort som databärare, styr- och behörighetskort m. m. är att ett avancerat sådant kort med god dataanpassning t. o. m. bör kunna vara till god nytta för den svenska dataindustrins utveckling.

Herr talman! Jag har inte något yrkande rörande detta betänkande.

Herr SVEN GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Såsom också de två föregående talarna vitsordat har trafikutskottet ägnat de här motionerna en mycket ingående behandling. Vi har hört representanter för de två tillverkarna av identitetshandlingar i landet, vi har hört representanter för standardiseringskommissionen, för bankinspektionen, och vi har haft underhandskontakter med trafiksäkerhetsverket. Det har utmynnat i den hemställan som utskottet har, där vi trots att trafiksäkerhetsverket kommer att ägna frågan om ett utvecklingsarbete på det här området särskild uppmärksamhet ändå har ansett att Kungl. Maj:t bör uppmärksamta följa frågan och vidta de åtgärder som må föranledas därav.

Med hänvisning till detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

Onsdagen den
30 oktober 1974

Kontroll av vissa gifter m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande nr 33 i anledning av motioner angående kontroll av vissa gifter m. m.

Herr TAKMAN (vpk):

Herr talman! Reservationen gäller konsultuppdrag för företag i bekämpningsmedelsbranschen. I konsekvens med vår principiella inställning till att konsultuppdrag inte bör kopplas till uppdrag som experter och forskare i statlig tjänst har vi här yrkat på att de åtminstone skall obligatoriskt redovisas.

Det lustiga i situationen är att förslaget, som gång på gång framförts i andra sammanhang i motioner från vänsterpartiet kommunisterna, i det här sammanhanget förekommer som en av tre klämmor i en centermotion. Jag tycker att även med den partibeteckningen är det ett lika bra förslag som när det kom i vpk-motioner. Men det tyckte tydligen inte centerpartisterna i utskottet som inte gick med på min reservation.

Jag borde självfallet här yrka bifall till denna reservation, men jag har hört att ett betydande antal riksdagskolleger inte hinner med flyget eller hinner hem på annat sätt om de måste till kammaren och rösta först. Av rent humanitära skäl avstår jag därför denna gång från att yrka bifall till den goda reservationen. Jag förutsätter dock att universitetskanslersämbetet raskar på med den utlovade översynen av reglerna för konsultuppdragen.

Herr ÅKERFELDT (c):

Herr talman! I detta betänkande behandlas bl. a. två motioner som handlar om mykotoxiner. Det är ett samlande namn på sådana gifter som svampar i foder och livsmedel bildar under sin tillväxt. Inte alla svampars toxiner är giftiga för människor. Det finns en typ av svampgift som har fått stor betydelse, nämligen vad vi i dagligt tal kallar antibiotika. De är giftiga endast för vissa bakteriestammar, ett förhållande som vi med känt resultat har utnyttjat i medicinen.

I dag vet svenska forskare om ett 70-tal svampar av olika släkten som är toxinbildande. Men vi har utvecklat analysmetoder för endast ett dussintal av dessa svampar, och laboratorieresurserna för rent rutinmässiga analyser är mycket starkt begränsade.

Om dessa gifters verkan känner man till att de är starkt cancerframkallande hos såväl människor som djur. Den primära risken för människor är de vegetabiliska födoämnen. Det gäller främst vissa importerade livsmedel, men man kan här inte helt utesluta inhemska vegetabilier. Man kan heller inte utesluta de animaliska livsmedlen. De här gifterna deponeras nämligen bl. a. i kött, mjölk och ägg vid tillräckligt stora intag hos respektive husdjur.

Sin största – i varje fall ekonomiska – betydelse får problemet inom animalieproduktionen. Från praktiserande veterinärer kommer talrika rapporter om störningar, alltifrån omfattande massdöd i djurbesättningar till störningar i tillväxt och produktion. Det är lätt att föreställa sig vad detta kan betyda

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Kontroll av vissa
gifter m. m.*

i produktionsbortfall för hela landet – helt bortsett från riskerna för folkhälsan.

En grupp av dessa gifter, en mindre grupp förmodar man, kallas aflatoxiner. Det är dessa vi bäst känner till inte minst från tidigare debatter här i kammaren. De har påvisats i våra beredskapslager och därigenom förorsakat en förlust om cirka 5 miljoner kronor enbart genom att man varit tvungen att kassera det aktuella partiet. I Danmark har en beräkning gjorts över förlusterna genom aflatoxiner och man har kommit fram till ett årligt produktionsbortfall i det danska jordbruket på 50 miljoner kronor. Detta är dock bara en grupp av gifterna. Vad övriga gifter inom denna grupp, till sina verkningar mer eller mindre okända, förorsakar kan man i dagens läge bara ana sig till.

Detta förhållande är bakgrunden till motionen 840 som är undertecknad av representanter för fyra partier. I motionen yrkade vi på att ett tvärvetenskapligt projekt tillskapas med resurser för en intensifierad forskning på detta område. En sådan forskning är den självklara grunden för att kunna fastställa sådana normer för dessa gifter att hälsoriskerna för människor och störningar i livsmedelsproduktionen kan minimeras. Därmed skulle även syftet med den andra motionen, nr 505, som kräver sådana normer, kunna tillgodoses. Det primära är att man ökar sitt vetande på detta område.

Utskottet har glädjande nog ordnat en omfattande remiss av dessa motioner och det kan konstateras att samtliga remissinstanser har slutit upp kring förslaget om förstärkta insatser, främst på laboratoriesidan men även i fråga om behovet av ett tvärvetenskapligt samarbete. Flera remissinstanser går betydligt längre än vi motionärer gjort och menar att den samordning av de befintliga resurser som motionen 840 främst syftar till är alldeles otillräcklig för att man inom rimlig tid skall nå märkbara resultat.

Ett belysande exempel på vad ökade kunskaper kan betyda är följande: I importerade livsmedel, främst jordnötsprodukter och paranötter, påvisades hösten 1972 höga halter av aflatoxin vid livsmedelsverkets stickprovskontroller. Halterna var i flera fall direkt hälsovådliga. Tack vare en förbättrad kännedom om den här giftgruppen och förbättrade analysmetoder och resurser kunde kontrollverksamheten från livsmedelsverkets sida intensifieras. När den intensifierade kontrollen blev känd hos importörer blev kvaliteten genast godtagbar. Nu har man beträffande aflatoxiner i födoämnen kommit därhän att i dagarna en författning träder i kraft som kräver bevis om frihet från aflatoxin i all import av jordnötsprodukter. Det är inte litet som importerats, det rör sig om 5 ton per vecka.

Om vi genom försummelse på forskningssidan kommer på efterkälken inom detta område riskerar vi att bli utsatta för varor som andra länder med strängare krav ratat, därför att säljarna helt enkelt i det längsta försöker att avyttra även undermåliga partier.

Utskottet har i betänkandet skrivit mycket positivt om motionen. Därför väntar man sig vid läsningen att klämman skall utmytna i ett riksdagens tillkännagivande. Därför är det förvånande att utskottet avstyrker motionen under hänvisning till att vederbörande forskningsråd skall ställa sina medel

till förfogande för det här projektet. Jag skulle nu vilja fråga utskottets representanter om bakgrunden till detta är att utskottet av något skäl, praxis e. d., anser sig vara förhindrat att uttrycka en mening om forskningsrådets prioriteringar? Ett tillkännagivande är enda sättet för forskningsrådet att få kännedom om riksdagens mening på detta område. Enbart en positiv skrivning, hur glädjande den än är, har ingen effekt om den inte kommer till vederbörande organs kännedom. Mot denna bakgrund funderar jag också över om inte vi ledamöter har små möjligheter att påverka prioriteringen på ett sådant här viktigt område om det nu skulle föreligga hinder för riksdagen att göra ett uttalande. Vi har alltså ingen annan möjlighet än att besluta om anslaget i statsbudgeten till respektive forskningsråd. Det tycker jag är otillfredsställande.

Herr talman! Ett yrkande om bifall till denna motion bedömer jag som mindre meningsfullt, men jag avser, oberoende av det svar man från utskottets sida kan lämna, att återkomma och få frågan prövad i samband med behandlingen av statsverkspropositionen.

Herr LARSSON i Borrbj (c):

Herr talman! Jag vill svara på herr Åkerfeldts frågor, att i bakgrunden för utskottets behandling av hans motion ligger – som han själv mycket riktigt antydde – rådande praxis och hänsyn till kompetens. Det är inte praxis att man från riksdagens sida gör direkta beställningar på forskningsprojekt.

Beträffande frågan om utskottets starka skrivning skall komma till berörda myndigheters kännedom vill jag anföra följande. Utskottet är ändå, herr Åkerfeldt, enhälligt i sin ganska starka skrivning. Man säger bl. a.: ”Utskottet utgår från att forskningsmedel kommer att stå till förfogande för den mycket angelägna forskning som behöver bedrivas på mykotoxinområdet.” Vi tillägger sedan: ”En intensifierad forskning på nämnda område bör kunna ge värdefulla resultat. Behovet av tvärvetenskaplig samordning av denna forskning kommer av remissyttrandena att döma att kunna tillgodoses.” Jag skulle vara mycket förvånad om inte forskningsråd och forskare har möjlighet att ta del av denna utskottets, och som jag förmodar riksdagens, enhälliga bedömning. Detta bör komma till deras kännedom lika säkert som om vi hade gjort ett tillkännagivande till Kungl. Maj:t.

Eftersom detta område är så stort och inte alls är intäckt i det resonemang som så riktigt förs i motionen, ansåg vi oss inte på detta stadium ha möjlighet att göra någon mera preciserad beställning än att i dessa allmänna och mycket starka ordalag förvänta en aktivitet på detta område. Jag vill gärna försäkra herr Åkerfeldt att det är utskottets uppfattning att det måste hända någonting på det här området till följd av utskottets skrivning. Kan dessa förtydliganden medverka till att utskottets skrivning blir mera känd, är detta mycket tillfredsställande.

Beträffande herr Takmans inlägg här vill jag säga, att jag inte vet om det var föranlett av hänsyn till kammarledamöternas arbetsförhållanden eller av andra skäl att han inte yrkade bifall till reservationen. Jag vill ändå

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Kontroll av vissa
gifter m. m.*

säga att detta hans ställningstagande i varje fall vittnar om mycket gott omdöme. Det skall uppfattas som en komplimang till herr Takman.

Beträffande reservationens innehåll vill jag säga att oavsett källan för motionen har vi i utskottet så objektivt vi någonsin kunnat försökt pröva sakfrågan utan hänsyn till vem som varit upphovsman till förslaget. Jag upplever med viss olust att någon försöker alltför mycket misstänkliggöra allmänna institutioner. Jag vill gärna ha sagt att det inte är så att människorna i institutioner, organisationer och verk som har bildats på demokratisk grund har den meningen att de vill motarbeta folkets väl. Det finns nog anledning att här slå ett litet slag för dessa institutioners stora objektivitet.

Produktkontrollnämnden som det här gäller är sammansatt av fem generaldirektörer, två representanter från TCO, två från LO och dessutom vice ordföranden – tidigare ordföranden i giftnämnden – Rune Lönngren. När det gäller anlitaandet av experter vill jag framhålla att vi inte har mer än ett par tre framstående forskare i vårt land på dessa utomordentligt avancerade ämnesområden. Då kan det i vissa fall vara så att någon av de forskare som anlitas av myndigheter och institutioner också har uppdrag i andra sammanhang. Jag är angelägen att säga att det förhållandet ofta är mycket väl känt. Och när jag nu slår ett slag för att vi skall hysa förtroende för dessa institutioner gör jag det inte minst mot bakgrund av flera års erfarenhet från giftnämnden, som var produktkontrollnämndens föregångare. Den heter faktiskt produktkontrollnämnden och det gäller inte, som det skrivs i motionen, den s. k. produktkontrollnämnden. Jag vill gärna vitsorda upplevelsen av mycket omfattande objektivitet och av hur våra sakkunniga medhjälpare i de aktuella sammanhangen verkligen bemödade sig om att ge objektiv redovisning av fakta.

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ÅKERFELDT (c):

Herr talman! Jag kan ha förståelse för utskottets uppfattning att det saknar kompetens på detta område. Det rör sig otvivelaktigt om invecklade saker, men jag tycker i det här fallet att vederbörande organs remissyttranden ger stöd för ett annat beslut än det föreslagna. Och vad beträffar en positiv skrivnings förmåga att påverka vederbörande forskningsråd efterlyser jag fortfarande de formella kanalerna. Om en sådan skrivning skall komma under organets ögon och få betydelse när det gäller att fördela medel är väl mest en fråga om tur eller otur.

Mot bakgrund av att en forskare med aktuellt projekt på detta område har haft en ansökan inne i tre år och ständigt får den bordlagd känner man en viss vanmakt när man vill verka för forskning på det här området.

Herr TAKMAN (vpk):

Herr talman! Jag reagerade mot uttrycket "misstänkliggöra" i herr Larssons i Borrbys anförande. Det var inte på något sätt min avsikt att misstänkliggöra vare sig institutioner eller personer. Jag känner inte till vilka

experter det gäller, men som en allmän princip anser jag och mitt parti att konsultuppdrag för privata affärsföretag och statliga expertuppdrag inom samma bransch bör hållas isär. Det är inte att ifrågasätta hederlighet. Det är bara att kräva att det inte kan förekomma någon dubbel lojalitet i sådana sammanhang.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6 Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkanden

Nr 35 i anledning av motioner angående jaktfrågor

Nr 37 i anledning av motion angående statsbidrag till vissa samfälligheter

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 7 Ifrågasatta kraftverksutbyggnader i norra Värmland

Föredrogs civilutskottets betänkande nr 31 i anledning av motion angående ifrågasatta kraftverksutbyggnader i norra Värmland.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Herr talman! Ett enigt utskott har här sagt att utbyggnadsplanerna för Klarälven och vissa andra älvar bör prövas i ett sammanhang. 1971 års ändringar i vattenlagen och vad riksdagen uttalat senast år 1973 ger garantier för att avsedd utbyggnad inte tillåts innan planeringsriktlinjer lagts fast av riksdagen, säger utskottet vidare och menar att motionärernas intressen inte motverkas av att frågan prövas först vid ett senare tillfälle.

Jag tänker inte här gå emot utskottets ställningstagande men vill ändå passa på att understryka betydelsen av att opinionen mot utbyggnadsplanerna hålls levande. Just det faktum att Uddeholmsbolaget trots den starka lokala opinionen vidhåller sina utbyggnadsplaner var en av anledningarna till att motionärerna ansåg det befogat att riksdagen gjorde ett uttalande mot dessa planer. Uddeholmsbolaget har agerat helt utifrån egna intressen och bl. a. förklarat att oavsett vad den Sehlstedtska utredningen skulle komma till för resultat, kommer bolaget att i höst lämna in en ansökan till vattendomstolen. Detta gäller då i första hand Strängforsenprojektet, som Uddeholm räknar med borde kunna vara en realitet omkring 1980. Tydligt räknar Uddeholmsbolaget med att den Sehlstedtska utredningens placering av Strängforsenprojektet i klass 3 a, vilket innebär att hänsyn tagits till att projektet anses mycket lönsamt, skall bidra till att bolaget får igenom sina planer. Bolaget har också anklagats för att redan ha börjat bygga vägar som ansluter till de aktuella områden där forsarna finns.

Sedan vår motion skrevs har emellertid opinionen mot utbyggnadspla-

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Ifrågasatta
kraftverksutbyggnader i norra
Värmland*

Onsdagen den
30 oktober 1974

*Ifrågasatta
kraftverksutbyggnader i norra
Värmland*

nerna tagit sig ytterligare kraftfulla uttryck. Kungl. vetenskapsakademiens miljövårdskommitté vill rädda både Strängforsen och Klarabro från dessa planer och menar att utredningen borde ha tagit ännu större hänsyn till miljövården i sina undersökningar. Den efterlyser också de samhällsekonomiska kostnaderna för en exploatering. Andra naturvårdsföreningar har också vänt sig emot projekten. Torsby storkommuns styrelse har i sitt förslag till yttrande avvisat kraftverksprojektet, och sist, men sannerligen inte minst, har landshövding Rolf Edberg för egen del med tung argumentation sagt ett bestämt nej till fortsatt utbyggnad av Klarälven. Han har uttryckt den meningen att framtidens dom skulle bli rätt omild över dem som på det administrativa och politiska planet medverkade till att förrinta de återstående naturliga älvsträckorna i landet.

Befolkningen i norra Värmland står fast i sin strävan att slå vakt om sin boendemiljö och de rekreationsmöjligheter naturen där uppe ännu erbjuder. Jag har, herr talman, med det anförda velat anförda att den bör få allt stöd även om jag i dag inte har något yrkande utöver vad utskottet föreslagit. Det blir, hoppas jag, tillfälle att återkomma när riksdagen eventuellt i vår behandlar de här frågorna och då också att närmare diskutera den Sehlstedtska utredningens förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8 Föredrogs

Civilutskottets betänkanden

Nr 32 i anledning av motion om sänkning av åldern för tillträde till offentlig tillställning

Nr 33 i anledning av motion om gemensam stationeringsort för civilbefälvaren och militärbefälvaren

Nr 34 i anledning av motion om pensionsrätt för länsbrandinspektör

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 9 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställt, nämligen av

Nr 307 Herr *Håkansson* i Rönneberga (c) till herr kommunikationsministern angående järnvägsförbindelse mellan Helsingborg och Helsingör:

Vilka skäl kan föreligga för att – när det i Danmark visat sig råda delade meningar om skyldigheterna till följd av föreliggande överenskommelse i fråga om byggande av storflygplats på Saltholm – inte söka få till stånd förhandlingar med Danmark i syfte att åstadkomma en överenskommelse om en järnvägsförbindelse mellan Helsingborg och Helsingör?

Nr 308 Herr *Fiskesjö* (c) till herr kommunikationsministern angående tolkningen av avtalen om Öresundsförbindelserna:

På vilka grunder anser kommunikationsministern att förre danske kommunikationsministern Jens Kampmanns tolkning av avtalen om Öresundsförbindelserna är felaktig?

Nr 110

Onsdagen den
30 oktober 1974

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 21.35.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert